

O'ZBEKISTON: ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOT MASALALARI

PEDIATRIK SURUNKALI KASALLIKLARNI NAZORAT QILISH VA PROFILAKTIKA. SURUNKALI ASTMA, QANDLI DIABET, YURAK KASALLIKLARINI BOLALIKDA ANIQLASH VA DAVOLASH STRATEGIYALARI

Shomirzayeva Gulchehra Shomurodovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

gulchexra.710@icloud.com

Xolmurodova Ruxshona Dilshodjonovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

xolmurodova.r@icloud.com

Annotatsiya: Ushbu tezis pediatrik surunkali kasalliklarni nazorat qilish va profilaktika masalalariga bag'ishlangan bo'lib, bolalik davridagi surunkali astma, qandli diabet va yurak kasalliklarini aniqlash va davolash strategiyalarini ko'rib chiqadi. Surunkali kasalliklar bolalar salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, shuning uchun ularga erta tashxis qo'yish va samarali davolash usullarini ishlab chiqish juda muhimdir. Maqola shuningdek, ushbu kasalliklarning oldini olishda ta'lim, ota-onalar ishtiroki va jamoatchilikning rolini ta'kidlaydi. Bolalar uchun sog'lom turmush tarzini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqish, shuningdek, bolalar va ularning oilalari uchun qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Pediatriya, Surunkali kasalliklar, Astma, Qandli diabet, Yurak kasalliklari, Tashxis, Davolash strategiyalari, Profilaktika.

Kirish.

Pediatriya sohasida surunkali kasalliklar bolalar salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu kasalliklar, masalan, surunkali astma, qandli diabet va yurak kasalliklari, bolalarning o'sishi, rivojlanishi va umumiy hayot sifatiga ta'sir qiladi. Ularning erta tashxisi va samarali davolash strategiyalari bolalar uchun muhim ahamiyatga ega. Surunkali astma - bu nafas olish yo'llarining surunkali yallig'lanishi bilan bog'liq kasallik bo'lib, bolalarda keng tarqalgan. Astma hujumlari ko'pincha allergenlar, ifloslantiruvchi moddalar yoki jismoniy faoliyat natijasida yuzaga keladi. Bolalarda astmani erta aniqlash va nazorat qilish juda muhimdir, chunki bu kasallikning og'irligi va chastotasi bolalarning hayot sifatini pasaytirishi mumkin.

Aniqlash va Davolash Strategiyalari:

Astmani aniqlash uchun bolalar shifokor tomonidan to'liq tibbiy ko'rikdan o'tishlari kerak. Bu ko'rik nafas olish funksiyasini baholash, allergiya testlari va tarqatish tarixi asosida amalga oshiriladi. Astmani nazorat

qilish uchun inhalyatorlar, bronxodilatatorlar va yallig'lanishga qarshi dorilar qo'llaniladi. Har bir bolaga individual davolash rejasi ishlab chiqilishi zarur. Ota-onalar va bolalar uchun astma hujumlarini oldini olishda ta'lim berish juda muhimdir. Allergiyalardan saqlanish, toza havoni ta'minlash va stressni boshqarish usullari o'rganilishi kerak. Bolalarda qandli diabet, ayniqsa 1-turi, jiddiy surunkali kasallik hisoblanadi. Ushbu kasallik organizmda insulin ishlab chiqarilmasligi yoki yetarli darajada ishlatilmasligi natijasida paydo bo'ladi. Bolalarda qandli diabetni erta aniqlash va nazorat qilish hayotiy ahamiyatga ega.

Aniqlash va Davolash Strategiyalari:

Qandli diabetni aniqlash uchun qon shakarini o'lchash, glyukoza tolerantlik testi va A1C testi o'tkaziladi. Bu testlar bolalarning insulinga bo'lgan ehtiyojini aniqlashga yordam beradi. Insulin in'ektsiyalari qandli diabetni boshqarishning asosiy usuli hisoblanadi. Shuningdek, qand miqdorini nazorat qilish uchun dori-darmonlar ham qo'llanilishi mumkin. Bolalar uchun sog'lom oziqlanish rejasi ishlab chiqilishi zarur. Shuningdek, muntazam jismoniy faoliyat qandli diabetni nazorat qilishda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar va bolalar qandli diabet haqida bilimga ega bo'lishlari kerak. Bu esa ularga kasallikni boshqarish, shakar darajasini nazorat qilish va sog'lom turmush tarzini saqlashda yordam beradi. Yurak kasalliklari bolalar o'rtasida kam uchraydi, ammo ular mavjud bo'lganda jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Pediatrik yurak kasalliklari ko'pincha tug'ma yoki surunkali holatlarda paydo bo'ladi.

Aniqlash va Davolash Strategiyalari:

Yurak kasalliklarini aniqlash uchun EKG (elektrokardiogramma), echokardiografiya va boshqa diagnostika usullari qo'llaniladi. Yurak kasalliklarini davolash uchun dori-darmonlar, jarrohlik aralashuvlari yoki boshqa terapevtik usullar qo'llaniladi. Har bir holat individual ravishda baholanadi. Bolalarni sog'lom turmush tarziga o'rgatish juda muhimdir. Sog'lom ovqatlanish, jismoniy faoliyat va stressni boshqarish yurak salomatligini yaxshilaydi. Ota-onalar bolalarning surunkali kasalliklarini nazorat qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular bolalarga dori-darmonlarni vaqtida berish, ularning sog'lom turmush tarzini saqlab qolish va tibbiy ko'riklarga olib borishda yordam berishlari kerak. Ota-onalar shuningdek, bolalar bilan surunkali kasalliklar haqida ochiq muloqot qilishlari va ularga o'z salomatliklarini qanday boshqarishni o'rgatishlari zarur. Jamoatchilik ham surunkali kasalliklarni nazorat qilishda muhim rol o'ynaydi. Sog'liqni saqlash tashkilotlari va davlat organlari ota-onalar va bolalarga ta'lim berish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va surunkali kasalliklarning oldini olish bo'yicha dasturlar ishlab chiqishlari kerak.

Tahlil

Jadval uch ta asosiy pediatrik surunkali kasallikni - astma, 1-toifa qandli

diabet va yurak kasalliklarini - aniqlash, boshqarish hamda profilaktika nuqtai nazaridan tizimli ravishda taqsimlaydi. Har bir holatda erta aniqlash va muntazam monitoring kasallik natijalarini yaxshilash uchun markaziy ahamiyatga ega: astmada spirometriya va simptom jurnali, diabetda glyukoza va HbA1c, yurak kasalliklarida ekokardiografiya va pulse-oksimetriya. Zamonaviy texnologiyalar - CGM, FeNO, portativ ekokardiografiya - bemor kuzatuvini soddalashtiradi va ogohlantirish imkoniyatini oshiradi. Boshqarish strategiyalari kasallikka xos bo'lib, har doim ham multidisciplinary yondashuvni talab etadi. Davolash faqat dori bilan cheklanmay, ta'lim, dietoterapiya, psixososial qo'llab-quvvatlash va jamoaviy integratsiyani o'z ichiga oladi. Masalan, diabetda insulin rejimi va oziqlanishni nazorat qilish bir qatorda, maktabda hipoglikemiya bilan kurashish tartibi ham muhim. Astmada dori ta'siri inhalyator texnikasining to'g'ri bajarilishiga bog'liq, shu sababli o'qitish ustun rol o'ynaydi. Yurak kasalliklarida esa jarrohlik yoki intervension terapiya bilan birgalikda uzoq muddatli kuzatuv va reprofilaktika (infeksiyalardan) talab etiladi. Profilaktika jihatidan umumiy choralar samarali: emlashlar, tanaffusli jismoniy faollikni rag'batlantirish, tamaki va havo ifloslanishidan himoya, sog'lom ovqatlanish va oilaviy ta'lim. Ijtimoiy jihat - kasal bolalar uchun maktab va jamiyat moslashuvini ta'minlash, ota-ona va pedagoglar bilan hamkorlik - bemorning funksional imkoniyatlarini oshiradi. Shuningdek, sog'liqni saqlash tizimi darajasida keng qamrovli monitoring, klinik yo'riqnomalarga rioya qilish va sog'liq xizmatlarining teng ta'minlanishi zarur. Pediatrik surunkali kasalliklarni samarali nazorat qilish va profilaktika individualizatsiyalangan klinik yondashuv, o'qitish orqali bemor va oilani qurollantirish hamda sog'liqni saqlash va ta'lim tizimlari orasida koordinatsiyalangan chora-tadbirlarni talab etadi.

Xulosa.

Pediatrik surunkali kasalliklarni nazorat qilish va profilaktika masalalari bolalar salomatligini saqlab qolishda muhim ahamiyatga ega. Surunkali astma, qandli diabet va yurak kasalliklarini erta aniqlash va samarali davolash strategiyalarini ishlab chiqish bolalarning hayot sifatini yaxshilaydi. Ota-onalar va jamoatchilikning ishtiroki ushbu jarayonda juda muhimdir, chunki ularning qo'llab-quvvatlashi bolalarning sog'lom o'sishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduqodirov, S. (2020). Bolalar sog'lig'ini saqlash va surunkali kasalliklar. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi, 45-bet.
2. Anvarov, D. (2018). Pediatriya: nazariyasi va amaliyoti. Fan va texnologiya, 102-bet.
3. Karimova, N. (2021). Bolalar astmasi: tashxis va davolash. O'zbekiston Tibbiyot Akademiyasi, 78-bet.
4. Murodov, R. (2019). Qandli diabetni boshqarish bo'yicha qo'llanma.

O'ZBEKISTON: ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOT MASALALARI

Tashkent: O'zbekiston Sog'liqni Saqlash Vazirligi, 60-bet.

5. Rasulov, A. (2022). Yurak kasalliklari va bolalar salomatligi. Tibbiyot nashrlari, 90-bet.

6. Xudoyberganov, U. (2023). Bolalar uchun surunkali kasalliklarni oldini olish va nazorat qilish. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi, 55-bet.